

VII

Osoko bilkura

Bilbon, egoitzan

2024ko uztailaren 19an

Urrutia, Andres, euskaltzainburua
Coyos, Jean-Baptiste, buruordea
González de Viñaspre, Roberto, diruzaina
Urkia, Miriam, Iker sailburua
Aleman, Sagrario, Jagon sailburua
Alberdi, Andres
Azkarate, Miren
Casenave, Jon
Garikano, Asun
Iñigo, Andres
Kintana, Xabier
Lakarra, Joseba
Meabe, Miren Agur
Mujika, Alfontso
Oñederra, Miren Lourdes
Rekalde, Paskual
Sagarna, Andoni
Suárez, Castillo
Uribarren, Patxi
Zabaleta, Patxi

Osa, Erramun, idazkariordea,
zegozkion gaitan.

Ezin etorria adierazi dutenak: Adolfo
Arejita, Aurelia Arkotxa, Itxaro Borda,
Jose Irazu «B. Atxaga», Jabier Kaltzakorta,
Patxi Salaberri, Pello Salaburu, Xarles
Videgain eta Mikel Zalbide.

Ahalak: Adolfo Arejitak ahala
Andres Urrutiari, Aurelia Arkotxak
ahala Miriam Urkiari, Itxaro Bordak
ahala Sagrario Alemani; Jose Irazu
«B. Atxaga»k ahala Andres Urrutiari,
Jabier Kaltzakortak ahala Andres
Urrutiari, Patxi Salaberrik ahala Andres
Urrutiari, Pello Salaburuk ahala Miren
Azkarateri eta Mikel Zalbidek ahala
Andres Urrutiari.

*Batzarra Bilbon egin da, egoitzan, 2024ko
uztailaren 19an, ostiralean.*

*A. Urrutia euskaltzainburuak euskaltzainak
agurtu eta ahalak irakurri ditu. Quoruma
badela egiaztatu ondoren, 2024ko uztaileko
osoko bilkurari hasiera eman zaio.*

*E. Osa idazkariordeak eguneko xehetasunak
azaldu ditu.*

1. Osoko bilkuraren (2024-06-29) bilera-agiria onestea, hala erabakiko balitz

Bilera-agiri proposamenaren 2. orrialdeko lehenengo paragrafoaren hasieran, «Bozketaren unean» jasotzea proposatu da. Onetsi da. Ahoz iruzkinik egin nahi den galdetuta, ez da egin. Ondorioz, 2024ko ekainaren 29ko osoko bilkuraren bilera-agiria onetsi da.

2. Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta Adibideak. Batzorde Ahaldunduaren oharrak (LIV). Jasotako iruzkinak aztertu eta erabaki

M. Urkia Batzorde ahaldunduko idazkariak aurkeztu ditu ekaineko bilkuran azaldutako zerrendari A. Garikanok eta P. Zabaletak egindako oharrak, bai eta egitasmoko kideek emandako erantzun arrazoituak ere.

KONO, KUKURUTXO eta PENETRAZIO sarretetako oharrak dauden-daudenean onartu dira. Bestalde, P. Zabaletak eskatutakoaren bidetik, LESIO(-)DELITU azpisarrerarekin batera, LESIO(-) DELITU ARIN eta LESIO(-)DELITU LARRI ere azpisarrera egitea onartu da.

Horri lotuta, 2015. urtetik FALTA ('Arau hauste arina' adierakoa) eta FALTA(-) EPAIKETA ('Arau hauste arin bat epaitzeko prozedura') orain falta-delitu arinak izatera pasatu diren arren, formak hiztegiak jaso beharrekoak direnez, bietan «Ik. falta(-)delitu arin» gehitzea proposatu eta onartu da.

Beste oharririk ez da egin eta, beraz, zerrenda osoa onartuta geratu da.

3. Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta Adibideak. Batzorde Ahaldunduaren oharrak (LV). Aurkeztu

Zerrenda berria aurkeztu du M. Urkia Batzorde Ahaldunduko idazkariak, A. Iñigok eta M. Azkaratek egindako oharrak eta egitasmoko kideek emandako erantzun arrazoituak biltzen dituen.

Aurkezpenaren ondoren, oharrak egiteko epea zabaldu da, irailaren 9a (astelehena) artekoa.

4. Labayru Fundazioaren eta Euskaltzaindiaren arteko hitzarmena izenpetu

A. Urrutia euskaltzainburuak eta Igone Etxebarria Labayru Fundazioaren zuzendariak hitzarmena izenpetu dute. Bi erakundeok lankidetzaproiektu zehatzak

bideratu eta garatuko dituzte (esaterako, argitalpenak), euskararen eta euskal kulturaren inguruko irakaskuntza, ikerketa eta pedagogiaren eremuan. Gainera, Labayru Fundazioak 2000tik hona sorturiko euskarazko edukia Euskararen Erreferentziazko Corpusean egin behar diren azterlanak egiteko erabiliko du Euskaltzaindiak.

A. Urrutia euskaltzainburuak adierazi duenez, euskarak kolore asko ditu eta horietako bat da Labayru Fundazioak lantzen diharduena, hain zuzen ere, Bizkaiko euskararena, ezinbestekoa da gaurko euskara estandarra moldatzeko bidean. I. Etxebarriak zera azpimarratu du: «Guk daukaguna gizartearentzat da, eta Euskaltzaindiarekin egindako hitzarmen honen bitartez bide ezin hobea hartuko du ondare horrek, transmisioaren bidea, hain zuzen».

5. Noeren Ontzia egitasmoaren aurkezpena

A. Garikano Noeren Ontzia egitasmoaren zuzendariak egitasmoaren nondik norakoak aletu ditu. Adierazi duenez, garai eta euskalki guztietako testu hautatuak izango ditu atari digitalak, euskaraz sortuak edo beste hizkuntza batzuetatik euskarara ekarriak. Testuok *online* eskuragarri egongo dira, profesional-talde batek editatuta, argazkiez edo bestelako irudiez jantzirik, eta sarri erazko bertsio musikaletara edo filmetara eramango duten estekaz hornituta. Hots, horietako testu asko multimodalak izango dira.

DBHko eta Batxilergoko ikasleak gogoan hartuta atondu da Noeren Ontzia, baina unibertsitateko ikasleak ahaztu gabe, horiek ere tresna baliagarria izango dutela sinetsita baikaude; eta baita euskaltegi zein hizkuntza-eskolak, ikasmaterialak prestatzen diharduten Berritzegune eta argitaletxeak, edota Irakurketa Plana hezurmamitu behar duten ikastetxeak ere, material horren onuragarri izango dira.

Euskaltzaindiaren webgunean kontsulta daiteke Noeren Ontzia, erraz eta modu dinamikoan, Hizkuntza Baliabideen atalean.

6. EBO egitasmoko letra larrien eta xeheen 5. eta 6. txostenei euskaltzain osoek egindako oharrak. Aurkeztu eta erabaki

EBE Batzordeko A. Mujikak adierazi duenez, letra larrien 5. eta 6. txostenei bost euskaltzain osok egin dizkiete oharrak: M.A. Meabe, M. Azkarate, A. Garikano,

I. Borda eta P. Zabaleta. EBE Batzordeak aztertu ditu, eta erantzuna prestatu du. Erredakzioa hobetzeko edo idazte-hutsak zuzentzeko proposamenak zuzenean onartu dira, azaldu beharrik gabe.

Izen berezi bati lotutako koloreen izenen gaiari buruz EBE Batzordeak proposamen bat egin zuen eta Osoko Bilkurari aurkeztu zion, baina gaia Gramatika Batzordeari kontsultatzekoa zela iritzita. Horregatik, Gramatika Batzordeak gaia aztertu eta aldeko irizpena eman du. EBE Batzordearen proposamena bere horretan onartu da.

Sendagaien izenei buruzko atalean, adibideak aldatzea onartu da, kasu-markak dituzten adibideak ere jasotzeko. Hala berean, marratxoak aukeran duten izen elkartu guztietan bi aukerak zehaztuko dira adibideetan, aurreko bileran erabaki zen moduan.

Aurkibidean, orain daudenez gainera, falta diren adibideak ere sartuko dira (adibidez, Frantziako jai batzuen izenak).

ARRAZA hitzaren gainean izan diren bi oharra aztertuta, EBE Batzordeak proposatu du atalaren izenburua aldatzea: *Herritarrak*, *etniak*, *arrazak* izan beharrean, *Herritarrak eta etniak* izatea. Hala onartu da. Bestalde, atal horretan dagoen «Afrikako beltzak, Europako zuriak, Ipar Amerikako larrugorriak» adibidearen ordeztu, «Masaia, flandriarrak, siuxak» jarriko da.

P. Zabaletak ohar orokor bat egin du, ez aztergai den txostenari buruz, baizik eta gai osoari buruz, arauak laburrak izan daitezen eskatzeko. EBE Batzordeak azaldu du EBO egitasmoaren helburua dela deskribapen xehea egitea, gero hortik arauak eta gomendioak atera ahal izateko, gomendio horiek modu kontsultaerrazean jartzeko modua landu beharko dela eta. Horren harira, P. Zabaletak adierazi du lortu behar dela kasuistikak ikuspegi osoa ez estaltzea, eta A. Garikanok esan du emaitza plazaratzen denean garbi adierazi beharko dela espezialistentzako gaiak direla eta ez direla, adibidez, euskaltegi-tako ikasleek ikasi beharreko arauak. A. Sagarnak adierazi du helburua dela profesionalei erraztasunak ematea (kazetariei, argitaletxe-tako editoreei, itzultzaileei eta abar), eta A. Alberdik eta P. Rekaldek adierazi dute lehenik deskribapen xehea behar dela eta, gero, deskribapenetik jalgitzen diren gomendioak modu eskematikoan emateko modua bilatu beharko dela.

Azkenik, EBE Batzordeak autozuzenketa bat proposatu du, 5. txostenean puntu bat eransteko: dantzen izenak. Onartu da. Horiek horrela, 5. eta 6. txostenak onartuta, burutu da EBO egitasmoko letra larri eta xeheen makroatala.

7. EBO egitasmoaren errendapena. Azalpena (orain arte egin dena eta egiteko dagoena)

EBE Batzordeko A. Mujikak EBO egitasmoaren egoera azaldu du, atalez atal: zer onartu duen Osoko Bilkurak, zer landu duen EBE Batzordeak eta zer txosten egin diren; bakoitzaren onarpen-data eta onartu gabe dauden lanak zer egoeratan dauden eta falta diren azken lanak zein diren. Atalen egoera ikusita, aurreikustekoa da datorren urtean bukatuko duela Osoko Bilkurak txosten guztien eztabaida. Argitaratzeko eta kontsulta errazteko moduak lantzea geldituko litzateke, bai eta, behar izanez gero, arau zaharretan eguneratzeren bat egitea ere.

Bestalde, hartutako erabakiak plazaratzeko, ikastaroak antolatu dira: dagoeneko bi egin dira, eta udazkenean beste hiru egingo dira. Eta datorren urtean horretan jarraitzea aurreikusita dago.

8. Esku artekoak

8.1 Aita Junes Casenave-Harigileren hiztegiaren bertsio elektronikoa Euskaltzaindiaren webgunean: Euskaltzaindiak webgunean kargatu du *HIZTEGIA I - Français-Euskara*. Züberotar eüskalkitik abiatzez hiztegiaren bertsio elektronikoa. Sü Azia elkartearen eta Akademiaren arteko elkarlanaren emaitza da hiztegia ezagutarazteko ahalegin berri hau.

1990. urtean aita Junes Casenave-Harigilek *HIZTEGIA I - Français-Euskara*. Züberotar eüskalkitik abiatzez hiztegia argitaratu zuen. Arrakasta handia izan zuen argitalpenak eta berehala agortu zen. Allande Socarros zenaren aholkuari jarraituz eta eskaera zabalarri erantzuteko, bereziki gazteriarren aldetik, Sü Azia elkarteak xedetan zuen hiztegi horren berrargitalpena, gaurkotua, eduki-mailan zein idazketa-mailan. Berrargitalpena 2023. urteko urtarrilean plazaratu zen.

Orain, jatorrian paperean argitaratu zen hiztegia baliabide elektronikoko bihurtu da, argitalpena Internet bidez edozeinen eskura jarritz. Hiztegiaren eduki osoa kontsultagai dago, eta bilaketa tresna errazak eta azkarrak eskaintzen dira.

8.2 Hobekuntzak egin dira Orotariko Euskal Hiztegian, bai egiturari dagokionez, bai edukiari dagokionez. Orotariko Euskal Hiztegiaren argitalpen berria edukiz aberastuago ez ezik itxuraz ere berritu da. Aurkezpena argiagoa da, erabilera erraztu eta sarrera osoan bilaketak egiteko aukera du orain. Bilaketak izugarri findu daitezke adibidetegian mendearen, euskalkiaren, egilearen eta obraren arabera iragazteko aukerari esker. Erreferentzia bibliografikoetako laburduren esanahia jakiteko nahikoa da sagua erabiliz kurtsorea gainean jartzea.

Honela, 14. argitaraldi honetan, 154 sarrera berri, 243 azpisarrera berri eta TEI (Text Encoding Initiative) testu-kodeketaren arabera egituratutako 48.521 adibide berri agertzen dira. Guztira 147.011 sarrera eta 58.248 azpisarrera ditu hiztegiak. Horietan, 716.914 adibide daude TEIren arabera egituraturik.

Horrez gain, edukiari dagokionez,

a) Euskalerriko Atlas Etnolinguistikoaren emaitzak (278-442 galderatakoak) arakatu eta gehitu dira.

b) Grenobleko liburutegian gordetzen den Oihenarten poesien 1657ko argitalpenaren alean agertu diren (eta orain arte ezagutzen ez ziren) poesietatik adibideak aukeratu eta sartu dira (Gidor Bilbaok ASJU aldizkarian eginiko ediziotik hartu dira).

8.3 «Euskararen normalizazioa eta normatibizazioa XXI. mendean» espezializazio diploma. Espezializazio diploma hori abian jarri dute Mondragon Unibertsitateko Humanitate eta Hezkuntza Zientzien Fakultateak eta Euskaltzaindiak, UZEI eta VICOMTECH erakundeek laguntzaz. Honela, euskararen normalizazioak eta normatibizazioak XXI. mendean izan ditzaketen nondik norako garrantzitsuenei buruzko prestakuntza sendoa eman nahi du «Euskararen normalizazioa eta normatibizazioa XXI. mendean» espezializazio diploma berriak, etorkizuneko profesionalak sortzeko asmoz.

8.4 Aldaketak Euskaltzaindiaren organigraman:

a) P. Salaburu euskaltzainak Morfosintaxiaren Estandarizazioa Batzorde Ahaldunduko kide izateari utzi dio. Halaxe dago jasota OMEAGI Batzorde Ahaldunduk Zuzendaritzari igorritako batzar-agirian.

b) ELAN lantaldeko kideei entzun ondoren, Zuzendaritzak Cira Crespo eta Ibai Iztueta ELAN lantaldeko kide izendatu ditu, 2024ko ekainaren 12ko bilkuran.

c) Aldaketak izan dira Onomastika Batzordean: batetik, Elena Martínez de Madina euskaltzain urgazlea Batzordeko kide izatetik aholkulari izatera igaro da; bestetik, Zuzendaritzak Onomastika Batzordeko kideei entzun ondotik, Oier Morrás Aranoa Batzordeko kide izendatu du, 2024ko uztailaren 9an eginiko bilkuran.

8.5 Hurrengo bilkurak. Hurrengo osoko bilkura Iruñean, irailaren 27an, ostiralean, egingo da, Nafarroako Parlamentuan, 10:00etan.

8.6 Zenbait andrekin eginiko salaketak Patxi Ezkiaga euskal idazleak haiei eginiko sexu-erasoen harira. M. Azkarate euskaltzainak adierazi duenez, hautsak harrotu dituzte euskal munduan Patxi Ezkiagaren kontrako salaketek. Izan ere, zenbait andrekin jendaurrean salatu dituzte P. Ezkiaga euskal idazleak haiei egindako sexu-erasoak, eta beste batzuek, nahiz eraso horien xehetasunak eman, ez dute indarrik izan euren izena publiko egiteko. P. Ezkiaga ez zen euskaltzain oso, ohorezko edo urgazle, baina nabaria da Euskaltzaindiarekin izan zuen lotura, hainbat literatur sariketara aurkeztu eta sariak zein aitortzak jaso zituelako. Horiek horrela, salatutako gertaera lazgarrien aurrean, Euskaltzaindiak publikoki zerbait adieraztea komeni dela azpimarratu du.

Euskaltzainak bat etorri dira eta Zuzendaritzaren eta M. Azkarateren artean testu bat adostea, hurrengo Zuzendaritzan onestea eta ondoren publiko egitea erabaki da.

8.7. Taxi-zerbitzua eta bazkariak. Baionan, Herriko Etxean, maiatzaren 31n eginiko osoko bilkuran adierazi bezala, gaiari buruzko proposamena irakurri du M. Azkaratek. A. Urrutia euskaltzainburuak eskerrak eman dizkio eginiko ahaleginagatik eta Zuzendaritzan gaia aztertu eta osoko bilkurara iritzia ekarriko dela agindu du.

8.8. Jagonet eguneratu da. EBE Batzordeko burua den A. Alberdik adierazi duenez, aldika-aldika egin ohi duen eran, JAGONET kontsulta-zerbitzuko datu-basea eguneratu du Euskaltzaindiak: 52 fitxa berri eskegi ditu, zalantza lexiko, ortotipografiko, onomastiko eta morfosintaktikoekin. Aldi berean, lehendik

zeuden fitxetatik 10 aldatu dira, Euskaltzaindiak azken bi urteotan onartu eta argitaraturiko azken arauetara egokitzeko, alegia, laburtzapenei buruzko 196. arauarekin eta sinboloei buruzko 197. arauarekin bat etortzeko.

Momentu honetan, JAGONETek hizkuntzari buruz herritarrek bidalitako galderei emaniko erantzunen 890 fitxa adierazgarri dauzka sarean kontsultatzeko moduan: 2020ra arteko 686ei, 80 erantsi zitzaizkien 2022an, beste 72 fitxa 2023an eta, oraingoan, 2024an, beste 52.

9. Azken ordukoak

Ez da egon.

Eta bestelako aztergairik ez dela, osoko bilkura bukatutzat eman da, 13:30ean.

Andres Urrutia
Euskaltzainburua

Adolfo Arejita
Idazkaria